

Poziv Slovenima

Mihail Bakunjin

1848

„Poziv Slovenima“ predstavlja izraz Bakunjinovih stavova nastalih usled iznenađenja i razočarenja zbog neuspeha revolucije iz 1848. godine. Kao prvo, on veruje da je buržoazija samu sebe razotkrila kao izričito protivrevolucionarnu silu, te da buduće nade za revoluciju počivaju na radništvu. Kao drugo, veruje da je osnovni uslov za revoluciju pad Austrijskog carstva i osnivanje federacije slobodnih slovenskih republika na prostoru srednje i istočne Evrope. Kao treće, veruje da će se seljaštvo, a pogotovo rusko seljaštvo, ispostaviti ključnom sila u izvođenju konačne i uspešne revolucije. Pominjući Bakunjinov poziv za raspuštanje Habzburške monarhije i Ruskog carstva, E.H. Kar dodaje: „Zbog toga, ako ni zbog čega drugog, Poziv Slovenima predstavlja prekretnicu u evropskoj istoriji. Bila je to prva prilika kada je, ravno sedamdeset godina pre novembra 1918, upućen javni poziv na uništenje Austrijskog carstva i izgradnju novih slovenskih država na njegovim ruševinama“.

Uhapšen i zatočen u Austriji zbog učešća u propaloj revoluciji iz marta 1848, Bakunjin najzad biva isporučen ruskim vlastima. U Petropavlovskoj tvrđavi, u kojoj je svojevremeno, između ostalih, tamnovao i Dostojevski, Bakunjina su, kao ruskog plemića, pozvali da napiše priznanje caru Nikolaju I, ne kao zločinac svom sudiji, već kao sin svom duhovnom ocu. Ovde uvršteni pasusi već nagoveštavaju Bakunjinovo potonje zagovaranje anarhističke strategije.

Ovaj rad najavljuje mnoge od njegovih kasnijih anarhističkih ideja o neophodnosti revolucije, o seljaštvu kao revolucionarnoj snazi, o rušenju buržoaskog društvenog poretka, o antiparlamentarizmu i federalizmu. Kako god, ono što je napisao u svom „priznanju“ caru, pogotovo planovi za diktaturu, mogu se delom pripisati blankističkim idejama pod čijim je uticajem još uvek bio, a delom i njegovom pokušaju da pronade formulacije koje bi mogle biti razumljive, a možda čak i prijemčive caru. Kako Venturi piše: „Kada je privremena privrženost... blankističkoj vrsti diktature prestala... [Bakunjin] postaje anarhista“.

Braćo! Kucnuo je čas odluke. Na vama je da se otvoreno izjasnite kamo ćete: jeste li za razrušeni stari svet, koji biste ipak da poduprete još na neko vreme, ili ste za novi svet, onaj što sviće i što pripada pokoljenjima i vekovima što će doći. Na vama je i da odlučite da li budućnost treba da bude u vašim rukama ili ponovo želite da utonete u grob nemoći, u tminu pustih snova, u pakao ropstva. Od vašeg izbora zavisi sudbina ostalih naroda koji vapse za oslobođenjem. Vaša će ih odluka podstaći da ka svom cilju grabe hitrim korakom i bez zadržki, ili će se ovaj cilj – koji nikad ne može iščileti – ponovo izgubiti u beskonačnoj daljini.

Ceo je svet nestrpljivo i bez daha upro oči u vas. Vaša će odluka odrediti ostvarenje njegovih nada i sudbina – koje će ili nastupiti vrlo brzo, ili odlepršati u daleku i neizvesnu budućnost. Biće to na vašu korist ili štetu, a ljudi će vas imati ili hvaliti ili proklinjati; odlučite se!

Svet se deli na dva tabora: revolucija na jednoj, protivrevolucija na drugoj strani. Izbor pred vama je jasan. Svako mora da izabere svoj tabor, i vi i mi. Nema središnjeg puta. Oni koji pokazuju na njega ili su prevareni ili prevaranti.

Prevareni su ako veruju u laž da možemo mirno i sigurno jedriti ka svom cilju ukoliko malo popustimo obema zaraćenim stranama, ne bismo li ih nekako umirili i tako sprečili izbijanje sukoba koji jeste neizbežan koliko i nužan.

Prevaranti su ako pokušavaju da vas ubede da, u skladu sa diplomatskom taktikom, neko vreme valja ostati neopredeljen, da biste se docnije priklonili jačoj strani, postaravši se da budete na ličnom dobitku uz pomoć onih kojima ste sami pomogli.

Braćo, ne nasedajte na diplomatske podvale. Upravo je diplomatija upropastila Poljsku. I vama se sprema isto. Šta vam poručuje diplomatska prevara? Da vam može pomoći da savladate svoje protivnike. Ali, zar ne vidite da ste, umesto da se vi služite njome, sami postali obično oružje

u rukama diplomata, sredstvo koje koriste da poraze sopstvene neprijatelje? Jednom kada ih se ratosiljaju, okomiće se na vas, sada same i slabe, pa će vam glave turiti u jaram. Zar je ne vidite, tu sramnu taktiku, tu prevaru u službi protivrevolucije? Zar ne znate staro geslo svih tlačitelja: *Zavadi pa vladaj?*

Šta se uopšte i moglo očekivati od diplomatije? Može li ona poreći svoje poreklo, koje nije ništa drugo do stara despotija? Može li ona imati ma koje druge interese za borbu do onih koje duguje svom poreklu? Može li ona raditi na stvaranju novog sveta, koji će joj značiti prokletstvo i smrt? Nikada. Pogledajte slobodno to lice iskrivljeno od zla, dvoličnosti i izdaje, pa će vas obuzeti najdublji osećaj gađenja.

Odbaćićete je, jer istina se nikada ne rađa iz laži. Evnusi nikada nisu postigli ništa zbilja veliko; sloboda se jedino slobodom da osvojiti.

Imali ste jak razlog da proklinjete tu staru nemačku politiku, koja zaslužuje vašu opravdanu mržnju, jer jedino što vam je ona ikad želela jeste propast. Vekovima vas je ona držala u lancima i, još i pre Frankfurta, ironično odgovarala na vaša opravdana nadanja i pozive... a u Beču se radovala raspuštanju Praškog kongresa. No, ne dajte da vas nasamare, dobro slušajte. *Ta stara politika koju osuđujemo, koju proklinjemo kao i vi, protiv koje se zaklinjemo na strašnu osvetu, ta politika nikada neće postati deo budućeg nemačkog življa. To nije nemačka revolucija, niti deo nemačke demokratije.* U pitanju je obična politika starog državnog uređenja, politika kneževskog prava, aristokrata i svakojakih povlašćenih ljudi. U pitanju je politika kamarila i generala kojima one upravljaju kao da su ratne mašine. Politika je to na čijem krahu radimo – svi mi što nas pokreće duh mladosti i budućnosti, svi oni koji će rado prihvatiti ruku demokrata svih zemalja, ne bismo li se zajedno, tesno udruženi, borili za opšte dobro, za budućnost sveg življa.

Svi reakcionari rade složno na svom rđavom cilju; ne bi li i mi trebalo da činimo isto za našu pravednu stvar? Kada se uroti reakcija iz cele Evrope, kada dela bez ograničenja, kroz organizaciju koja je pripremljena polako i s pažnjom, šireći se celom zemljom, revolucija bi sebi trebala stvoriti silu koja će biti u stanju da se toj reakciji odupre.

Sveta je dužnost svih nas, vojnika revolucije, demokrata svih zemalja, da združimo snage, da se nagodimo i organizujemo.

Na prvi znak života revolucije, kao što znate, došlo je do dugog izliva mržnje prema staroj politici ugnjetača, dugog krika saosećanja i ljubavi prema svim potlačenim narodima.

Narodi koje su toliko dugo vodili lasom diplomatije napokon su postali svesni svog sramnog položaja. Shvatili su da blagostanja naroda ne može biti sve dok, ma gde u Evropi, postoji makar jedan narod upregnut u jaram; da sloboda naroda, da bi bila osvojena igde, mora biti osvojena svugde. I, po prvi put, narodi su u jedan glas zatražili istinsku i potpunu slobodu, slobodu bez zadržki, izuzetaka i ograničenja.

Dole sa tlačiteljima! zaorilo se sa svih strana. Živeli potlačeni, Poljaci, Italijani, svi! Tačku na osvajačke ratove, ništa do poslednjeg, najvećeg rata, rata revolucije za oslobođenje svih naroda! Dole sa uskim granicama što ih silom nameće kongres tiranina, prema takozvanim istorijskim, geografskim, trgovačkim i strateškim potrebama! Ne bi trebalo biti drugih granica do onih koje istovremeno odgo-varaju i prirodi i pravu, u demokratskom duhu – granica koje će sami narodi slobodne volje odrediti, prema svojim nacionalnim naklonostima. Takav je pošao poklič u sve narode.

*Braćo! Čujete li onda taj uzvišeni krik? Baš onde, u Beču, sećate li se? Čuli ste ga i razumeli onomad kada ste, još uvek se boreći sa drugima za opšti spas, sred nemačkih barikada podigli onu veliku slovensku barikadu nad kojom se vijorio vaš nacionalni barjak, sa porukom: **Našoj budućoj Slobodi!***

Kako je veličanstven, kako divan bio taj pokret što je zahvatio celu Evropu i naterao je na drhtaj! Pokrenuti revolucionarnim duhom, Italijani, Poljaci, Sloveni, Nemci, Mađari, Vlasi iz Austrije i Vlasi iz Turske – svi oni što su se patili pod jarmom tuđinskih sila – ustali su, obuzeti radošću i nadom. Najsmeliji snovi bili su na pragu da budu ostvareni. Narodi su videli kako se veliki kamen koji im je vekovima stajao nad nezavisnošću napokon otkotrljava u daljinu, kao odgurnut nevidljivom rukom. Začarani pečat bio je razbijen, a zmaj što je čuvao setnu tromost tolikih živih mrtvacu ležao je smrtno ranjen, grčeći se u svojim mukama. Stara politika kraljeva iščilila je; rađala se nova politika, politika naroda.

Revolucija je, u svojoj svemoći, zahtevala rušenje despotskih država; rušenje Pruskog carstva, koje je ostavilo jedan deo Poljske; rušenje Austrijskog carstva, te zveri sastavljene od različitih naroda koji su svi zajedno okovani prevarom i zločinom; rušenje Osmanskog carstva, u kojem je sedamsto hiljada Osmanlija zbililo i gazilo dvanaest miliona Slovena, Vlaha i Grka; i najzad, rušenje poslednjeg despotskog utočišta, poslednje lopovsko utvrđenje makijavelizma i diplomatije, Rusko carstvo, ne bi li tri velika naroda koja su toliko dugo bili zatočena u njenim granicama, Velikorusi, Malorusi i Poljaci, napokon oslobođeni i prepušteni sami sebi, mogli da pruže svoje slobodne ruke ostaloj slovenskoj braći.

Dakle, rušenje, prevrat i novo ustrojstvo za celu severnu i istočnu Evropu, slobodna Italija i kao krajnji rezultat – Opšta federacija evropskih republika.

Zatim smo se našli u Pragu, kao braća koja su se, nakon duge zadržske, okupila da kažu kako im se putevi nikada više neće razići. Pod jakim uticajem zajedničkih istorijskih i krvnih veza, zakleli smo se da nikad više ne dopustimo da nas sudbine podele. Proklinjući despotsku politiku čije smo žrtve bili toliko dugo, sami smo utvrdili svoje pravo na potpunu nezavisnost. Obećali smo sebi da će ova nezavisnost pripadati svim slovenskim narodima. Priznali smo samostalnost Čeha i Hrvata. Odbacili smo besmislene tvrdnje [parlamenta] Frankfurta, koji je sada postao predmet sprdnje Evrope, a koji je želeo da nas sve načini Nemcima, i bratski smo pružili ruke nemačkom narodu, demokratskoj Nemačkoj. U ime Slovena iz Mađarske, ponudili smo bratski savez Mađarima, tim ljutim neprijateljima naše rase, koji su sa ukupno nekih četiri miliona stanovnika želeli da porobe osam miliona Slovena. U svom dogovoru za oslobođenje, nismo zaboravili ni na onu našu braću što jecaju pod turskom vlašću. Svečano smo osudili zločinačku politiku koja je u tri navrata delila Poljsku, a sada bi da opet podera to žalosno parče što je od nje ostalo. Izrazili smo jaku želju da brzo vidimo vaskrsnuće tog plemenitog i svetomučeničkog naroda kao znak spasenja svih nas. Najzad, uputili smo snažan poziv velikom ruskom narodu kojem je, jedinom od Slovena, pošlo za rukom da sačuva svoje nacionalno biće. Preklinjali smo Ruse da ozbiljno porazmisle o onome što jako dobro znaju – da im narodnost i veličina ništa ne vrede sve dok sami ne budu slobodni, sve dok dopuštaju da njihova snaga bude šiba za nesretnu Poljsku i stalna opasnost za evropsku civilizaciju.

To je ono što smo uradili i što smo, zajedno sa demokratama svih zemalja, tražili: **Slobodu, Jednakost, Bratstvo naroda** u okviru kojeg se slovenski živalj, ovako slobodan i u bratskim odnosima sa svima, ali ujedinjen u jedan bliži savez između sebe, uskoro može preobraziti u ogromnu demokratsku državu.

Dva su značajna pitanja sama od sebe izbila u prvi plan sa prvim danima proleća! Društveno pitanje s jedne, i pitanje nezavisnosti svih naroda, narodnog oslobođenja s druge strane, označavajući oslobođenje iznutra i spolja. Nije to bilo tek par pojedinaca, niti neka partija. Bio je to zadivljujuć nagon masa, koje su ova dva pitanja izdigle iznad svih ostalih i zahtevale njihovo neodložno rešavanje. Svi su shvatili da je demokratija čista laž u trenutku kada je velika većina

stanovništva srozana na život u nemaštini i kada je, lišena obrazovanja, slobodnog vremena i hleba, osuđena da bude potpirač moćnika i bogataša. Društvena revolucija, dakle, javlja se kao prirodna posledica političke revolucije. Jednako, postalo je jasno da sve dok postoji makar jedan progonjen narod u Evropi, odlučna i potpuna pobeda demokratije neće nigde biti moguća. Ugnjetavanje jednog jeste ugnjetavanje svih, ne možemo da kršimo slobodu jednog čoveka a da ne kršimo slobodu svih nas. Društveno pitanje, izuzetno složeno pitanje, puno opasnosti i bremenito od oluja u najavi, ne može biti rešeno nekom ranije pripremljenom teorijom, niti bilo kakvim izolovanim sistemom. Njegovo rešenje traži dobru volju i jednodušnu saradnju. Ono traži da svi verujemo u pravo na jednaku slobodu svih. Valja nam promeniti današnje materijalne i moralne uslove života ako bismo da izvrnemo tumbe ovaj urušeni društveni svet koji je onemoćao, postalo sterilan i nesposoban da sadrži ili izdrži toliko veliku količinu slobode. Moramo najpre pročistiti svoju atmosferu i u potpunosti preobratiti svoje okruženje, jer ono nam kvari nagone i volju time što nam steže srce i um. Sledstveno tome, društveno pitanje postaje prvo i najvažnije pitanje potpunog društvenog prevrata.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Mihail Bakunjin
Poziv Slovenima
1848

<http://theanarchistlibrary.org/library/michail-bakunin-appeal-to-the-slavs>
Naslov originala: Appeal to the Slavs Predgovor: Sem Dolgov Prevod: Mile od Umu, maj 2013

anarhisticka-biblioteka.net